

Bergvesenet

Postboks 3021, 7002 Trondheim

Rapportarkivet

Bergvesenet rapport nr BV 1305	Intern Journal nr	Internt arkiv nr	Rapport lokalisering Trondheim	Gradering Fortrolig
Kommer fra ..arkiv Sulitjelma Bergverk AS	Ekstern rapport nr	Oversendt fra Sulitjelma Bergverk AS	Fortrolig pga	Fortrolig fra dato:
Tittel Eidsvoll Gullverk				
Forfatter		Dato 1932	Bedrift	
Kommune Eidsvoll	Fylke Akershus	Bergdistrikt Østlandske	1: 50 000 kartblad 19151	1: 250 000 kartblad Hamar
Fagområde Historisk	Dokument type Notat	Forekomster Eidsvoll Gullverk Brøstad Gullverket		
Råstofftype Malm/metall	Emneord Au Cu			
Sammendrag Ukjent forfatter, påført med håndskrift: Notat etter møte i Bergskolekomiteen 1932 ?. Gikk over skogen til Odalen om sommeren.				

Det Nordlandske Dampskibsselskap A/s

D/S »Skjerstad«

Telegramadr.: Nds.
Telefon 31.

*Fortegnet efter møde
bergskolekomiteen 1932?
Johannes...
D/S Skjerstad,*

ELDSVOLL GULDVERK blev oprinnelig skjærpet 1840 av Odals Cu.verk, som nok så snart ga opp (ikke å forveksle med Odals Verk, som ved Sander smeltet jern fra gruber i Solør og Odal samt av sjømaln i Storsjøen). Muligens er gangen fundet i bekkeløpet, da der jo er skog og overdekket rundt omkring. 1850 sendt Ole Wiborg gedigent guld på bergmalden. 1753 mthet Tydel (en svensk inspektør for salpeterindustrien) og overdrog verket til staten, (Gull) de videre magasin for Naturvidenskaperne, 2. rekke 2. bind pag. 259 -70 (Køller)

Brustedgruva blev sikkert fundet av bergmenn fra Guldverket. De få anbrukene her - kalt "Gruben" - likesom bebyggelsen av den egentlige Guldverksgrubene skriver sig nok fra bergverksdriften.

Der var i gammel tid to små smeltehytter - en ved Lysjøen og en ved G.verket. Slagghauger vises begge steder - de er antagelig guldholdige. Malmen ved Br.gr. spillodes op ved hestevandring (feilaktig kalt "konsta") i en malnkasse av størrelse 8,6x0,8 x0,4 m. blev fundet ved gjenoptagelsen. Den hang i en kjetting og sleptes op på vanlig vis. Der berettes historier om en finsk pik som kjørte denne "konsta". Han var så full av spillopper og holdt sig varm i vinterhalvden ved å gymnastisere på utliggeren, (den eldste bebyggelsen i disse skogene skyldtes innflyttede finner).

I denne eldste tiden dreves den nu nesten 300 m. -? - lange vannavløsningsstedet fra myren ut for dagpningene, så der var formodentlig ganske store run som tiltrakk sig oppmerksomheten i 90 årene. De egentlige Guldverksgruber, som vel aldrig opmuntret til drift, da disse skal være opfylt ved et dambrudd under statens drift. Ved denne leilighet skal de danske straffanger, som var forvist hit, ha tent fotball på den jevne sletten, som avgangen fra vaskningen dannet. Gruberommene fyltes etter sigende med slam og sten, og fangerne frydte sig over å bli sendt tilbake til sin celle fra grubearbeidet. Det sies at disse run skal strekke sig nordover fra de beskudne dagpninger, som nå vi vises, og hvorigjennem bekken nu renner, men der findes særdeles litet av beretninger herom. At avgangen fra vaskningen med fordel er omvasket senere er sikkert.

Englenderne blev i 90 årene interessert i Guldverket og kjøpte av brdr. Bache - Wiig malmtilganger 6 a 7 1/2 mil i skog diverse eiendommer etc. for 2,5 mill. kroner (H.B. alle disse data hviler kun på munttlige overleveringer). Til anlegg er neppe nedlagt mindre enn 1 mill. og nedregnet driftstapene skulde der være nedlagt ca. 4 mill. kroner. fra 90 a regnet. Bache - Wiig - karene kjøpte som sagt op brukene, noget skog, en del rettigheter og solgte det hele. Nikolai Guldbrandsen Gruben hadde plassen, og selve dagpningene 14 p. Han solgte for kr. 16000 - uten å tenke sig om og blev siden halvt skrullet over ikke å ha forsynt sig bedre. Han lever enda.

I tiden 1896 til 98 var Aston driftsbestyrer. A. var en engelsk rikmann, som hadde satt alt sit overstyr på grubespekulasjoner bl.a. i Sverige. Han befor også de distriktene, som senere har tiltrukket sig oppmerksomhet i Finmarken. A. hadde 5 barn Annolin - Evelyn - Georg - Realy - Bodde delvis ved Buru smaragdgrube, som han i sin tid hadde solgt til engelsk interessenter. A. hadde probehytte ved G.verket og prøvet maln fra mange kanter av landet. I 90 års alderen flyttet han til Setesdalen, hvor han senere døde.

Det Nordlandske Dampskibsselskap A/s

D/S »Skjerstad«

Telegramadr.: Nds.
Telefon 31.

D/S Skjerstad,

1897 var kapt. Coraby bestyrer av selve Brøstadgruva, bod e ved kystvatnet i en liten pen villa. Inntil videre foregikk salg kun av utvunnet rikerts, som kjøptes ned i sekker, men da kjøperne som hadde akkord og vistnok ikke kontrollertes skarpt nokk - blandet i for meget fra Berghalden, var det ofte ikke rare greiene som kom frem. 1899 kom derfor ing Løberg - bergenser og øydeafrikaner - som driftsbestyrer og tok fatt på å bygge et etter foreldene større vaskeri. Dette blev selvsagt urimelig kostbart på et slikt ød og utvinningen på Wilfleyherder, måtte bli dårlig, da gullet - så vidt forstødes like gjerne forekom i den mørke kvarts som i kisen. Men regnet således ut den tiden, at det skulde lønne sig å kjøre hele den store avgangning og igjen til vaskeriet, betale hest og kjører med kr. 4- om dag og enda ha kr. 4000- i nett - forutsatt at en bedre metode kunde findes. Denne trodde man å finne i en olievaskningsproce, hvorav rester enda fins på stedet. Denne blev innført, men mislyktes totalt og ga driften dødsstøtet i 1902. Olien forsvæves fra utlarmet, Felka kom den tiden med noen forvirrede beretninger om at olien skulde være utvundet av en sorts urterøtter. Dyr blev den ihvertfall, men var kanskje en pineoil. Kul til dampmaskinene kjøptes den lange veien op for 12 kr/ og alt bruksvare måtte pumpes op.

I 1904 kom Arthur Dickinson og broren Steven for å redde noget av verdien - muligens de fikk lov å drive prøvedrift for egen regning. I denne tiden drevs vaskeriet i to perioder på 14 og 16 måneder og skal der i de 30 mndr. være utvundet 52 kg. guld og 30 kg. sølv. Kobberet gikk tapt. ----- Hvor meget skulde man forutsette å kunne sette igjennom et slikt vaskeri med 3 pulverk, som antagelig ofte mått e stå av mangel på mal. (det fortelles at man stadig måtte på tippen og hente tilslagsmal). Forutsatt at de 52 kg. og de 30 månedene var rigtige, så laude man jo i mangel av produksjonsoppgaver - masseberegne avgangshangene, prøvte den og således slumpe ganske godt på rånens guldgehalt. Haugen er ikke svært riktig, så det kunde antagelig gå an å hente op "kjerner" av avgangen ved hjelp av et tyndveier. ----- Adskillige protokoller skal være blitt liggende igjen i et hus deroppe men er nu borte. In del papirer skal befinde sig hos adv. Arvesen på Eidsvoll. --- Daglønnevar i vaskeriet 35 ore for fagfolk 30 ore pr ti 10 timers dag. Men akkordfortj. i gruva litt over kr. 4- blev der avlagt.

I 1906 var alt slut. Hvorfor driften snart kom igang på Brøstadgruva, kom rimeligvis av beliggenheten der var en del bart fjell. Der fins høist sannsynlig flere kvarteganger, og gangene som der er drevet etter fortsetter antagelig til siden. Ganger skal være påtruffet så vel øst for ryren som vest for tjernet ved vaskeriet, og optimistene vilde ha det til at gangen kom igjen helt i Feiring. Av særlig viktighet vilde det jo være å finde den igjen vest for Brøstadgruva.

Efter stansen har der kun vært spredte besøk ved Guldverket - bl. a. av en svensk bankier Ruffer som hadde den gamle Guldverksgruva i pant for 20000 kr. Gamle Otto Witt skulde da vært med og gruben blev lønset men ikke prøvetat. Dette hente forresten antagelig i litt. Foruten de nevnte er også Bidschauglalen grube drevet omkring skandreskiftet. Håndvinch. Ca. 20 m. dyp. Guldforende. 0,4 m. gang. Brøstadgruva er vistnok noget dypere enn antat. Skakten var ca. 30 m. plus vannsump, men lengre øst var der gitt ned og likeledes slit op mot vannstollen og dagen. Planen var å flytte skakten til dette sted. Man mente at gruben her var avsenket ialt 140 meter.